

Західнодонбаський інститут  
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

---

---

Кафедра соціально-гуманітарної та фундаментальної підготовки



**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

*ІСТОРИЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ*

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»

Напрямок підготовки 6.030505 Управління персоналом та економіка праці

Павлоград  
2016

Робоча програма «Історія економіки та економічної думки» для студентів галузі знань 0305 Економіка та підприємництво, напряму підготовки 6.030505 Управління персоналом та економіка праці, 2016 року.

Укладач програми: Кушлакова Н.М., к.і.н., доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарної та фундаментальної підготовки  
Протокол № 1 від «30» серпня 2016 р.

Робочу програму затверджено Вченою радою Західнодонбаського інституту ПрАТ  
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»  
«20» вересня 2016 року, протокол № 1

### 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>0305</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки <u>6.030605</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>Управління персоналом та економіка праці</u>	<b>Рік підготовки:</b>	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферат</u> (назва)		<b>Семестр</b>	
Загальна кількість годин - 180		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	<b>Лекції</b>	
		46 год.	6 год.
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		22 год.	2 год.
		<b>Лабораторні</b>	
		- год.	- год.
		<b>Самостійна робота</b>	
72 год.	172 год.		
<b>Індивідуальні завдання:</b> - год.			
Вид контролю: іспит			

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Метою** викладання навчальної дисципліни “Історія економіки та економічної думки” є поглиблене вивчення та творче осмислення студентами основних етапів і напрямів розвитку світової економіки та економічної думки. Історія економіки та економічної думки розкриває передумови та чинники, що впливали на формування світової та національної економічної системи, а також економічної науки, систематизує економічні знання студентів.

**Основними завданнями** вивчення дисципліни “Історія економіки та економічної думки” є:

- розкриття джерел фактичного матеріалу для економічних наук;
- формування теоретичних основ аналізу економічної системи та економічних поглядів;
- формування концепцій;
- ознайомлення з сучасними економічними моделями.

Після вивчення дисципліни студенти повинні:

**знати :**

- економічні категорії, принципи та закони;
- роль економічної думки у формуванні економічної політики;
- роль економічної теорії у формуванні економічного регулювання;
- засади економічного життя суспільства;
- економічний аналіз;

**вміти :**

- робити економічний аналіз та практичні висновки;
- використовувати сучасні методи у формуванні економічного регулювання;
- аналізувати економічну культуру;
- застосовувати економію у господарському житті суспільства.

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль I.**

##### *Історія економіки*

#### **Тема 1. Вступ до курсу „Історія економіки та економічної думки”**

Предмет економічної історії. Нерозривний зв'язок економічної історії та історії економічної думки як єдиної історико-економічної науки. Місце та роль економічної історії в системі економічних дисциплін та історико-економічної науки. Структура історико-економічної науки: економічний аспект громадянської історії, історія економіки (господарства), історія економічних вчень. Завдання курсу економічної історії. Роль історико-економічного аналізу конкретних історичних подій та факторів у формуванні економічної культури господарських кадрів та розвитку економічного мислення. Етапи розвитку економічної історії як наукової дисципліни. Традиційна економічна історія, “нова економічна історія” або кліометрика, історична економіка. Методологія історико-економічних досліджень. Роль історичного методу у вивченні закономірностей економічного розвитку. Функції економічної історії. Характеристика джерел та літератури.

Критерії періодизації економічної історії. Різні підходи до проблеми періодизації: як сходження людства від нижчого до вищого (С. Десницький, Ф. Ліст, Л. Мечніков, В. Левитський, П. Маслов, К. Бюхер, Б. Гільдебранд, К. Маркс, В. Ростю, Д. Белл, А. Турен, А. Тоффлер, В. Іноземцев); теорії історичного кругообігу (Дж. Віко, І. Гердер, Е. Мейер); теорії цивілізації (М. Данилевський, П. Сорокін, А. Тойнбі).

#### **Тема 2 . Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав Стародавнього Сходу і античного світу**

Загальна характеристика господарської діяльності в умовах первісного суспільства на основні етапи її еволюції. Палеолітична та неолітична революції. Проблеми взаємодії людини та природного середовища в стародавньому суспільстві. Перший великий суспільний поділ праці та перехід від привласнюючого до відтворювального господарства. Виникнення землеробства та скотарства. Трипільська культура. Другий суспільний поділ праці та зародження ремесла. Поява металевих знарядь праці.

Громада (община) – головна господарська форма первісної доби. Розпад первіснообщинного ладу та перехід до різних економічних структур класового суспільства (рабовласництво, феодалізм). Типи стародавніх цивілізацій.

Фази еволюції та варіації розвитку рабовласництва (східне та античне рабство). Особливості розпаду первіснообщинного ладу і формування класового суспільства в країнах Стародавнього Сходу. Роль природних факторів. Особливості агрокультури. Форми власності. Галузева структура економіки, основні форми організації виробництва в аграрному секторі та ремісництві. Економічна роль держави на Стародавньому Сході. Господарсько-технічні досягнення східних та античних держав. Характерні риси “азіатського” способу виробництва.

Економічний розвиток античного світу. Передумови швидкого економічного піднесення Еллади. Передполісний період. Крах сільської общини. Економіка Стародавньої Греції в період розквіту рабовласницького ладу. Характер грецького рабовласництва. Криза полісного рабовласництва в IV ст. до н.е.

Причини економічного підйому Стародавнього Риму. Царський період в римській історії. Економічний розвиток Римської республіки в VI-V ст. до н.е. Економічні наслідки римських завоювань. Розквіт рабовласницької системи в Стародавньому Римі в II-I ст. до н.е. Рабовласницька вілла та ергастерій. Генеза латифундій. Наслідки повстання під проводом Спартака. Господарський лад Ранньої Римської імперії (I ст. до н.е. – II ст. н.е.). Зародження протофеодальних відносин (система колонату). Криза рабовласницького режиму в III ст. н.е. Розпад Пізньої Римської імперії. Процеси феодалізації. Причини падіння Римської імперії. Причини занепаду та загибелі рабовласницького способу виробництва.

### **Тема 3 . Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V-XVI ст.)**

Загальна характеристика феодального ладу та його періодизація. Господарський лад давніх германців. Економіка франків часів “Салічної правди”. Романо-германський синтез. Форми феодального землеволодіння (аллод, бенефіцій, феоде) та причини їх виникнення. Аграрний переворот VIII ст. Бенефіціарна система у франкській державі. Феодальне помістя епохи Каролінгів. Французька сеньйорія XI-XIII ст. Перетворення сервів у спадкоємних власників земель.

Розвиток англійського феодалізму. Генеза феодальних відносин в англо-саксонський період. Економічні наслідки норманського завоювання. Закріпачення селянства. Феодальне законодавство XII-XIII ст. Розвиток маноріальної системи (XIII ст.). Форми феодальної ренти: відробіткова рента (панщина), продуктова рента (натуральний оброк), грошова рента (грошовий оброк). Комутація. Еволюція форм феодальної ренти в XIV-XV ст. Роль повстання Уота Тайлера. Криза кріпосницької системи господарства в XIV-XV ст. “Нове дворянство”.

Розвиток феодалізму в Німеччині. Причини пізньої феодалізації німецького села. Закріпачення селянства в IX-XI ст. Роль церкви в системі феодальних відносин. Територіальна експансія німецького феодалізму на схід та її наслідки. Феодальне помістя в Німеччині в XII-XIII ст. Форми експлуатації селянства у різних регіонах Німеччини (XIV-XV ст.) Перехід до оброчної системи. Економіка німецьких міст. Торгівля Північно-німецької Ганзи. Соціально-економічні наслідки селянської війни 1525 року. “Друге видання” кріпосництва.

Основні риси феодального господарства та його галузева структура. Основні господарські форми: феодальне та селянське господарства, ремісничий цех, торгова гільдія. Науково-технічні досягнення епохи.

Соціально-економічні передумови відродження старих і виникнення нових міст в середньовічній Європі. Поглиблення суспільного поділу праці. Технічні зрушення. Протиріччя феодального маєтку і подолання натурального характеру господарства. Галузева структура середньовічного ремесла та значення його цехової організації. Переростання ремесла в дрібнотоварне виробництво. Внутрішня і зовнішня торгівля

європейських міст. Гроші та розвиток товарно-грошових відносин. Економічна роль феодалного міста у становленні ринку. Комунальні революції.

Формування централізованих національних держав у Західній Європі. Особливості економічного розвитку Франції, Англії та Німеччини.

Фінанси середньовічних міст (на прикладі Франції). Грошово-кредитні проблеми. Імунітети та привілеї.

#### **Тема 4. Генеза капіталізму та мануфактурний період його розвитку (XVI-XVIII ст.)**

Передумови Великих географічних відкриттів. Криза левантійської торгівлі. Науково-технічні досягнення. “Жага золота” як наслідок економічного розвитку. Найважливіші географічні відкриття кінця XV-XVI ст. Економічні наслідки Великих географічних відкриттів. Створення колоніальної системи. Створення світового ринку, зміни в напрямках торговельних зв'язків. “Революція цін” XVI ст., її суть, причини, наслідки та значення. Криза натуральної системи господарювання як початок становлення ринкового господарства. Політика меркантилізму.

Первісне нагромадження капіталу, його суть, джерела, методи та результати. Особливості процесу первісного нагромадження у провідних країнах світу – Англії, Голландії, Франції, Німеччині, США.

Розклад феодалних відносин. Становлення та розвиток мануфактурного виробництва в Європі. Галузева та територіальна структура економіки провідних країн. Буржуазні революції в Європі, США, Японії, їх економічні та фінансові програми.

Голландія в XVI-XVII ст. як країна первісного нагромадження капіталу. Соціально-економічні передумови і наслідки Нідерландської буржуазної революції. Голландія – лідируюча капіталістична країна XVII сторіччя. Причини економічного спаду в Голландії у другій половині XVII-XVIII ст.

Англія XVI-XVIII ст. як класична країна первісного нагромадження капіталу з переважно промисловим типом капіталістичної економіки. Передумови та хід аграрного перевороту в Англії. Огороджування та конверсії. Секуляризація. Наслідки аграрного перевороту. Початок становлення варіантних форм розвитку капіталізму в сільському господарстві. “Криваве” законодавство. Становлення мануфактурного законодавства. Початок колоніальних авантур.

Фінанси та грошовий обіг. Кредит у мануфактурний період. Форми організації торгівлі, розширення світової торгівлі. Работоргівля.

#### **Тема 5. Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII-перша половина XIX ст.)**

Особливості розвитку капіталізму в сільському господарстві (Європейські країни та США).

Передумови промислової революції. Промисловий переворот в Англії та його джерела. Розвиток промислового перевороту та його соціально-економічні наслідки. Перетворення Англії в “фабрику світу”. Завершення аграрного перевороту. Зникнення селянства. Зміна зовнішньоторгової політики. Боротьба за фритредерство та прибутковий податок в Англії. Становище промислових робітників. Чартизм.

Особливості промислового перевороту у Франції, Німеччині, США. Роль промислового перевороту у розвитку продуктивних сил. Відставання у рівні економічного розвитку континентальної Європи. Особливості генези капіталізму у Франції. Соціально-економічні передумови і наслідки французької буржуазної революції. Особливості аграрного капіталізму у Франції. Специфіка промислового перевороту та його етапи. Збереження аграрно-індустріальної структури господарства. Формування лихварського характеру французького капіталізму. Робітничий рух.

Економічна відсталість Німеччини в XVIII – першій половині XIX ст. Аграрні реформи першої половини XIX ст. Соціально-економічні передумови буржуазної революції 1848-1849 рр. та її наслідки. Промисловий переворот в Німеччині та його особливості. “Пруський” шлях розвитку капіталізму в сільському господарстві. Становище робітничого класу. Протекціонізм та система реальних податків в країнах Європи. Зростання еміграційних процесів з країн Західної Європи та їх причини.

Економіка північноамериканських колоній. Причини та наслідки війни за незалежність. “Американський” шлях розвитку капіталізму в сільському господарстві. Промисловий переворот в США та його особливості. Передумови громадянської війни в США та її економічні наслідки.

## **Тема 6. Господарство провідних країн світу в період монополістичного капіталізму (остання третина XIX-початок XX ст.)**

Прогрес світової науки, техніки та технології виробництва. Структурні зміни в економіці окремих країн та в продуктивних силах світу. Основні тенденції розвитку світової економіки. Концентрація промислового та банківського капіталу як передумови виникнення монополій. Завершальна стадія індустріалізації та формування світового ринку. Вивіз капіталу. Колоніальна система та економічний поділ світу.

Економіка Англії на межі XIX –XX століть. Причини втрати Англією світової економічної першості. Розширення територіальної експансії та її наслідки. Особливості монополізації економіки. Централізація банківського капіталу. Вивіз капіталу. Аграрна криза та загострення аграрних проблем Великобританії.

Франція на рубежі XIX – XX століть. Крах другої імперії та Паризька комуна. Аграрні протиріччя, парцелярне господарство. Вповільнення темпів економічного розвитку, його причини, особливості та основні тенденції. Причини промислового відставання Франції. Концентрація виробництва та утворення монополій. Темпи концентрації і централізації банківської справи у Франції. Роль Французького банку. Географія вивозу та сфери впливу французького капіталу.

Об'єднання німецьких земель за ініціативою Прусії. Причини швидкого промислового та економічного піднесення в Німеччині, роль мілітаризації. Залізничне будівництво. Грюндерство в будівництві. Концентрація виробництва та виникнення монополій. Концентрація банківської справи. Формування фінансового капіталу. Аграрні протиріччя в Німеччині. Територіальна експансія.

Перетворення США у провідну індустріальну державу світу. Економічне піднесення в США в останній третині XIX ст. та його причини. Монополізація



економіки. Трестування промисловості. Формування фінансових груп. Вивіз капіталу та боротьба за колоніальні ринки. Розвиток сільського господарства. Аграрна криза останньої чверті XIX ст. та структурі зрушення в аграрному секторі США.

Гене́за капіталізму в Японії. Розпад японського феодалізму. Роль торгово-лихварського капіталу. Переродження дворянства. Мануфактурне будівництво. Ліквідація ізоляції країни. Буржуазна революція 1868 р. і початок “перетворень Мейдзі”. Аграрна реформа. Особливості генези капіталізму в Японії. Зміни в соціально-економічному ладі японського села. Капіталістична індустріалізація та її особливості. Насадження “казенного капіталізму”. Передача державних підприємств в приватні руки. Фінансовий капітал та його специфіка. Монополізація промисловості. Експансіоністські спрямування Японії.

Економічні причини Першої світової війни.

### **Тема 7. Основні тенденції у світовій економіці в міжвоєнний період (1918-1939 рр.)**

Економічні наслідки Першої світової війни для Німеччини, США, Англії, Франції та їхній вплив на повоєнний розвиток європейських країн.

Економічні наслідки першої світової війни для Німеччини. Посилення державного регулювання економіки. Версальська система та її економічна суть. Повоєнна розруха та інфляція. Плани Дауеса та Юнга, їх суть та мета. Світова економічна криза 1929-1933 рр. та її особливості в Німеччині. Економічна політика фашизму як варіант виходу з кризи. Мілітаризація німецької економіки.

Вплив Першої світової війни на економіку США. Промислове піднесення 20-х років. Стабілізація народного господарства. Світова економічна криза 1929-1933 рр. “Новий курс” Ф.Рузвельта та його значення. Початок державного регулювання економіки та теоретичне обґрунтування можливості макроекономічного регулювання. Загострення аграрної кризи. Зовнішньоекономічна експансія США.

Вплив Першої світової війни на англійську економіку. Економічний застій в повоєнне десятиріччя. Зовнішньоекономічне становище Англії. Посилення процесу централізації капіталу. Вплив світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. на англійську економіку. “Кейнсіанська революція” в економічній науці. Передвоєнна депресія. Аграрні проблеми. Валютно-фінансова політика.

Економічні наслідки Першої світової війни для Франції. Промислове піднесення в 20-ті роки та його причини. Посилення процесу концентрації виробництва та капіталу. Становище в аграрному секторі. Економічна криза 1930-1934 рр. Соціально-економічна політика уряду народного фронту.

Становище провідних країн у світовому господарстві напередодні Другої світової війни. Економічні причини війни.

### **Тема 8. Економічний розвиток провідних центрів світового капіталістичного господарства після Другої світової війни**

Економічні наслідки Другої світової війни для світового господарства. План Маршалла. Науково-технічна революція. Зрушення в галузевій структурі провідних

капіталістичних країн. Розпад колоніальної системи. Інтеграційні процеси в економіці. “Спільний ринок” як форма економічної інтеграції.

Формування трьох центрів світового капіталізму. США. Японія та ФРН як нові економічні лідери.

Форми державного регулювання економіки. Транснаціональні корпорації. Військово-промисловий комплекс та зростання воєнних витрат. Поглиблення криз у 70-80-ті роки та їх причини.

Економічні наслідки Другої світової війни для США. Посилення позицій США у світовому капіталістичному господарстві. Повоєнна конверсія. Циклічний розвиток економіки США наприкінці 40-х – 50-х років. Посилення державно-монополістичного регулювання економіки США. Причини зниження темпів зростання в 50-60-ті роки. Економічний підйом 60-х років. Вплив науково-технічної революції на розвиток економіки США. Структурні кризи та їх вплив на економічний розвиток США в 70-ті – на початку 80-х років. “Рейганоміка” та її результати. Зовнішньоекономічна та валютно-фінансова політика. Тенденції розвитку американської економіки на межі тисячоліть. Становлення та розвиток постіндустріального суспільства.

Економічні наслідки поразки Японії у Другій світовій війні. Значення повоєнних реформ. Американська окупація та її наслідки. Програма Доджа і Шоупа. Вплив війни в Кореї на відновлення японської економіки. Соціально-економічні передумови перетворення Японії в один з головних центрів світового капіталістичного господарства. Структурні зрушення в промисловості. Особливості концентрації виробництва. Відставання сільського господарства та аграрна реформа. Роль державного регулювання. Фактори економічного зростання Японії в 50-70-ті роки. Зростання зовнішньоекономічної експансії. Національні особливості японської економіки. Переплетення циклічних та структурних факторів в 70-ті роки. Причини економічного спаду в Японії на рубежі ХХ – ХХІ століть.

Економічні наслідки Другої світової війни для Німеччини. Повоєнна реконструкція економічного та політичного життя. Утворення ФРН. Економічні заходи окупаційних властей. Грошова реформа 1949 року. “План Маршалла” та його роль у відродженні німецької економіки. Фактори економічного піднесення та західнонімецьке “економічне диво” 50-х років. Нестійкість економічного розвитку ФРН в 60-ті роки. Економічний розвиток ФРН в 70-80-ті роки. Місце ФРН у світовому капіталістичному господарстві. Роль ФРН створенні та розвитку “Спільного ринку”. Зовнішньоекономічна експансія ФРН. Соціально-економічні наслідки об’єднання ФРН та НДР.

Економічні наслідки Другої світової війни та особливості повоєнного розвитку Франції. Часткова націоналізація та її характер. Економічні підсумки “Плану Маршалла”. Модернізація промисловості в 50-х роках. Технічний переворот в сільському господарстві. Посилення державного регулювання економіки. Економічна політика голлізму. Посилення концентрації та централізації капіталу. Остаточний розпад колоніальної системи та його вплив на економіку Франції. Зміни в напрямку зовнішньоекономічних зв’язків. Посилення нестійкості економічного розвитку Франції в 70-ті роки. Новий етап націоналізації та його соціально-

економічні результати. Місце Франції у Європейському Союзі та світовому господарстві.

Економічні наслідки Другої світової війни для Великобританії. Англійська економіка у повоєнні роки та її основні тенденції. Поглиблення кризи британської колоніальної імперії, її крах та вплив на економіку Англії. Післявоєнне відновлення та часткова націоналізація в Англії. Розвиток економіки в 40-50-ті роки. Особливості державного регулювання англійської економіки. Зрушення в промисловості та індустріалізація сільського господарства. Уповільнення темпів економічного розвитку Великобританії в кінці 50-х - 60-х роках. Посилення втручання держави в економіку. Фінансові проблеми. Загострення економічних протиріч в 70-ті – на початку 80-х років. Економічна політика М.Тетчер. Роль Великобританії у світовому господарстві на сучасному етапі.

### **Тема 9. Постіндустріальна революція у провідних країн світу: результати та наслідки**

Цивілізаційний підхід до аналізу історії. Три основні фази розвитку суспільства: доіндустріальна – індустріальна – постіндустріальна. Порівняльна характеристика основних стадій суспільно-економічного розвитку. Причини та фактори формування постіндустріального суспільства. Постіндустріальна революція.

Глобалізація як важливий елемент світової системи. Основні аспекти глобальної економіки. Загальносвітові тенденції формування мега суспільства.

Основні напрямки впливу глобалізації на стан національних економік і, відповідно, рівень національної конкурентоспроможності. Сучасні загальноцивілізаційні проблеми, їх класифікація та шляхи розв'язання.

## **Змістовий модуль II**

### ***Історія економічної думки***

#### **Тема 10. Характерні риси економічної думки стародавнього світу та Середньовіччя**

Економічна думка Стародавнього Сходу. Вплив релігії та звичаїв на формування економічних поглядів та підходів. Економічна думка Античного світу: Стародавня Греція та Стародавній Рим. Загальна характеристика традиційного типу поведінки в докапіталістичних суспільствах.

Видатні мислителі Стародавньої Греції: Ксенофонт, Арістотель, Платон. Порівняння понять економіка та хремастика. Ціна та критерії справедливості при обміні. Трактатування багатства у творах Арістотеля. Модель ідеальної держави Платона.

Характерні погляди на економічну реальність Стародавнього Риму у творах Катона, Варрона, Колумелли та братів Гракхів. Економічні погляди раннього християнства.

Загальна характеристика розвитку і економічної структури господарства епохи Середньовіччя. Економічна думка Середньовіччя в Західній Європі. Економіка в контексті релігійного світосприйняття. “Салічна правда”, “Капітулярій про вілли”.

Економічні погляди каноністів. Августин Блаженний і Фома Аквінський та їх вклад в розвиток економічних учень. Дискусії про справедливу ціну. Причини засудження лихварства в період раннього Середньовіччя та перегляд поглядів на це явище в епоху Реформації

Економічна думка Середньовічної Русі. "Руська правда". „Галицько – Волинський літопис”. Розвиток грошово – кредитних відносин у працях Ніколи Орема.

### **Тема 11. Меркантилізм – як напрямок економічної думки**

Основні положення економічної теорії меркантилізму. Предмет дослідження у меркантилістів. Сфера обігу як сфера дослідження економічних явищ у меркантилістів. Мета дослідження у меркантилістів – обґрунтування державної економічної політики. Головні напрямки політики меркантилізму.

Ранній меркантилізм. Економічні погляди В. Стаффорда та Г.Скаруффі. Теорія грошового балансу.

Розвинутий або мануфактурний меркантилізм. Економічні погляди Томаса Мена, Антоніо Серра, Антуана Монкретьєна. Теорія активного торгового балансу.

Особливості раннього та пізнього меркантилізму в різних країнах. Англійський меркантилізм (В. Стаффорд, Т. Мен, С. Фортрей, Дж. Стюарт). Французький меркантилізм. Економічні погляди А. Монкретьєна. Меркантилізм в Італії (Г.Скаруффі, Б.Даванцаті, А.Серра).

Економічна політика меркантилізму і сучасність. Особливості розвитку меркантилізму в російській та українській соціально-економічній думці кінця XVII-початку XVIII ст. Економічні ідеї І.Т.Посошкова і Феофана Прокоповича. Проблеми людини та праці в економічних поглядах Г.Сковороди.

### **Тема 12. Виникнення класичної політичної економії та її еволюція в Англії**

Предмет вивчення "класичної школи". Проблема хронологічних меж класичної політичної економії. Етапи розвитку класичної політекономії та її основні характерні ознаки. Перший етап розвитку класичної політекономії (перша стадія - У.Петті і П.Буагільбер, друга стадія - фізіократи Ф.Кене та А.Тюрго). Другий етап розвитку класичної політекономії (Адам Сміт). Третій етап розвитку класичної політекономії (Д. Рікардо, Т. Мальтус, Н. Сеніор, Ж. Б. Сей, Ф. Бастіа). Четвертий етап розвитку класичної політекономії (Дж. Мілль).

У. Петті і П. Буагільбер - засновники теорії трудової вартості. Економічні погляди У. Петті. Проблема визначення вартості. Визначення ренти. Питання про ціну землі. Теорія процента. Теорія зарплати.

Економічні погляди П. Буабільгера. Особливості економічного розвитку Франції у XVI - XVIII ст. і їх відображення в поглядах П. Буагільбера. Економічні погляди фізіократів - французький варіант класицизму.

Економічна теорія А. Сміта. Вчення А. Сміта про поділ праці. Визначення вартості. Трактатування заробітної плати, прибутку, ренти, капіталу. Проблема відтворення в суспільному виробництві.

### **Тема 13. Еволюція класичної політичної економії в кінці XVIII–XIX ст. Критика класичної політичної економії**

Передумови трансформації класичної "буржуазної" політекономії на межі XVIII - XIX ст. Економічне вчення Д. Рікардо. Теорія вартості. Трактатування капіталу. Вчення Д. Рікардо про прибуток, заробітну плату, земельну ренту. Проблема реалізації. Принцип порівняльних переваг.

Еволюція рикардіанства в Англії. Економічні концепції Т.Мальтуса. Теорія народонаселення і реалізації економічного росту. Трактатування земельної ренти. Теорія утримання Н.Сеніора. Економічні погляди Д.Мак-Куллоха. Синтез економічних теорій вартості, капіталу, прибутку, ренти у працях Дж.С.Мілля.

Становлення економічної теорії у Франції. Політична економія Ж.-Б. Сея. Вчення про три фактори виробництва та теорію реалізації. Теорія ринку („закон Сея"). Теорія "послуг" та "економічних гармоній" Ф.Бастіа.

Ліберальна економічна наука США XIX. Теорії національної економіки та протекціонізму у працях Г. Кері.

Зародження системи національної політичної економії в Німеччині.

### **Тема 14. Соціалістичні економічні вчення**

Історичні умови виникнення утопічного соціалізму в Західній Європі (початок XIX ст.) і його загальна характеристика. Концепція А. Сен-Сімона, його критика капіталізму. Проект нової індустріальної системи. Історична концепція Ш.Фур'є. Фур'є – критик капіталізму. Вчення про асоціацію. Особливості англійського утопічного соціалізму. Практична діяльність Р.Оуена. Р.Оуен про перетворення суспільства. Проект “трудоxих грошей і справедливоxо обміну”. Соціалісти-рикардіанці про “справедливу” організацію суспільства (У. Томпсон, Дж. Грей, Дж. Брей, Т.Годскін).

Історичні умови зародження і початок формування марксистської політичної економії в 40 — 50-тиx роках XIX ст. Розробка К. Марксом і Ф.Енгельсом економічної теорії капіталізму. Структура і основні проблеми 1, 2 і 3 томів “Капіталу” К.Маркса. Теоретичні проблеми 4 тому “Капіталу”.

Питання економічної теорії у працях К.Маркса і Ф.Енгельса у 70 — 90-х роках XIX ст. Розвиток В.І. Леніним марксистської політичної економії. Марксизм і сучасність.

### **Тема 15. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Маржиналізм**

Формування неокласичної традиції у західній політичній економії. Виникнення маржиналізму. Г.Госсен, Й.фон Тюнен, О.Курно – предтечі маржиналізму.

Австрійська школа граничної корисності. Предмет і метод дослідження. Теоретичні погляди К.Менгера, Е.Бем-Баверка, Ф.Візера. Теорія " граничної корисності". Граничний аналіз в економічній науці Кембріджська школа. Економічні вчення Г.Джевонса. Політична економія А. Маршалла. Теорії "економічної рівноваги", "попиту та пропозиції", корисності, ціни. Розвиток неокласичної традиції у працях А. Пігу та Р.Хоутрі. Перегляд неокласичної теорії ринку.

Американська школа неокласиків. Теорії "статистиці та динаміки", "граничної продуктивності" Д.Кларка. Розподіл доходу між виробничими факторами.

Економічні концепції шведської (Стокгольмської) школи. Внесок у розвиток світової економічної науки К.Вікселя. Теорія соціальної економіки у працях Г.Касселя.

Вклад лозанської математичної школи у розвиток економічної науки. Теоретичні моделі загальної ринкової рівноваги Л. Вальраса. Критерій оптимуму В.Парето. Економічна рівновага. Ринкове саморегулювання.

### **Тема 16. Історична школа та соціальний напрям у політичній економії**

Виникнення нової доктрини суспільного розвитку, побудованої на альтернативній методології. Започаткування системи національної політичної економії в Німеччині. "Романтичний рух" У.Канта, Й.Фіхте, А.Мюллера. Історична школа про природу людини, людський фактор. Вплив ідей Ф.Ліста на створення "виховного протекціонізму" і "національної системи політичної економії".

Стара історична школа і її представники (В.Рошер, К.Кніс і Б.Гільдебранд).

Методологія і основні течії "нової" історичної школи. Періодизація історії народного господарства "молодими істориками". Детермінованість економічного розвитку правовими, етнографічними, психологічними і морально-релігійними факторами. Погляди Г.Шмоллера, Л. Брентано, К.Бюхера на суспільний і економічний розвиток. М.Вебер про вплив релігійної етики на становлення і характер капіталізму. Французька гілка історичної школи (Ф.Сіміанд). Особливості англійської історичної школи (А.Тойнбі, У.Ешлі, У.Канінгем).

Молода історична школа: в пошуку "духу капіталізму". "Соціальний напрям" в німецькій економічній теорії. Модифікація ідей історичної школи Р.Штольцманом і Р.Штаммлером. Теорії "гармонії інтересів", "соціального плюралізму як обґрунтування державного соціалізму.

### **Тема 17. Кейнсіанство та його еволюція в різних країнах**

Історичні та економічні передумови виникнення кейнсіанства. Господарство світу в міжвоєнний період. Подолання наслідків першої світової війни та стабілізація господарства. Світова економічна криза 1929 - 1933 р.р.: причини і наслідки. Мілітаризація економіки. Теоретична система та економічна програма Д. Кейнса. Предмет та метод економічної теорії. Макроекономічний аналіз. Трактатування Д.Кейнсом причин порушення рівноваги в капіталістичній економіці. Визначення психологічних схильностей людини. Теорія ефективного попиту. Концепція мультиплікатора інвестицій та зайнятості. Засоби державного регулювання економіки. Значення кейнсіанської теорії.

Поширення поглядів кейнсіанців у світі і національні школи в різних країнах. Американський варіант кейнсіанства. Кейнсіанство у Франції. Розвиток і становлення кейнсіанства у Швеції.

Неокейнсіанські теорії економічного зростання. Теорії "економічної динаміки" Р.Харрода та " економічного зростання" О.Домара.

Посткейнсіанство і його джерела. Кейнсіанська теорія та економічна політика. Криза кейнсіанства в 70 - 80 рр. ХХ ст.

### **Тема 18. Інституціоналізм. Сучасний інституціональний напрям**

Загальна характеристика інституціоналізму та основні етапи його розвитку. Американський інституціоналізм на початку ХХ ст. та його головні напрямки розвитку. Соціально-психологічний інституціоналізм Т.Веблена. Соціально-правовий інституціоналізм Дж.Коммонса. Емпіричний (кон'юктурно-статистичний) інституціоналізм У.Мітчелла.

Неоінституціоналізм. Соціальний та технологічний інституціоналізм Дж.К.Гелбрейта. Трансакційні витрати, права власності в працях Р.Коуза.

Теорія суспільного вибору Дж.М.Б'юкена. Еволюція теорій трансформації капіталізму під впливом НТР. Теорія конвергенції "двох систем", "народного капіталізму", "управлінської еволюції", "революції в доходах", "колективного капіталізму" та "соціального партнерства". Концепції "індустріального суспільства" П.Дракера, Р.Арона, Дж. Гейлбрейта, "технологічного суспільства" Ж.Еллюля.

Концепції футурології. "Постіндустріальне суспільство" Д.Белла. "Суперіндустріальне суспільство" А.Тоффлера. Футурологія і глобальне моделювання.

### **Тема 19. Еволюція економічних ідей, неолібералізм**

Еволюція неокласичної теорії на початку ХХ-го ст. Методи дослідження в неокласичному напрямі: консервативний, неокласичний синтез, неолібералізм. Неокласичні теорії економічного зростання і ринку. Монополії і конкуренція. Економічні теорії Ф.Еджуорта, Е.Чемберліна, Дж.Робінсона, Й.Шумпетера.

Консервативна неокласика. Неокласичні теорії економічного зростання. Учення про виробничу функцію. Функція Кобба-Дугласа. Моделі економічної динаміки Р.Солоу, Дж. Міда та У.Свена.

Загальна характеристика неолібералізму і причини його виникнення у ХХ ст. Форми неолібералізму. Лондонська, німецька (фрайбурзька, кельнська), паризька та чиказька школи. Проблеми вільного підприємництва, ринку, конкуренції, меж державного втручання. Теорія "соціального ринкового господарства". Англійський неолібералізм. Теоретичні концепції Ф. Хайєка.

Неолібералізм у Німеччині. Теорія економічних порядків. В. Ойкен і його концепція "ідеальних господарських систем". Теорії "соціального ринкового господарства" та "сформованого суспільства" В. Репке, А.Мюллера-Армака, Л. Ерхарда.

Чиказька школа монетаризму. Монетарна модель циклу М.Фрідмена.

Неокласичне відродження. Теорії "економіки пропозиції" та "раціональних очікувань" Т.Сарджента, Р. Лукаса, С.Фішера. Проекти податкової реформи. "Крива Лаффера".

"Неокласичний синтез". Сучасні неокласичні економічні теорії." Економікс" П.Самуельсона і його теоретичні основи. Досвід використання неокласичних моделей в економічній політиці.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Модуль 1</b>												
<b>Змістовий модуль 1. Історія економіки</b>												
Тема 1. Вступ до курсу „Історія економіки та економічної думки”	6	2	-		2	2	8				4	4
Тема 2 . Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав Стародавнього Сходу і античного світу	8	2	2		2	2	9	1			4	4
Тема 3 . Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V- XVI ст.)	10	4	2		2	2	9	1			4	4
Тема 4. Генеза капіталізму та мануфактурний період його розвитку (XVI-XVIII ст.)	6	2	-		2	2	8				4	4
Тема 5. Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII-перша половина XIX ст.)	6	2	-		2	2	8				4	4
Тема 6. Господарство провідних країн світу в період монополістичного капіталізму (остання третина XIX-початок XX ст.)	6	2	-		2	2	8				4	4
Тема 7. Основні тенденції у світовій економіці в міжвоєнний період (1918-1939 рр.)	10	4	2		2	2	13	1			6	6
Тема 8. Економічний розвиток провідних центрів світового капіталістичного господарства після Другої світової війни	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 9. Постіндустріальна революція у провідних країн світу: результати та наслідки	8	2	2		2	2	10		2		4	4
<b>Разом за змістовим модулем 1</b>	<b>68</b>	<b>22</b>	<b>10</b>		<b>18</b>	<b>18</b>	<b>81</b>	<b>3</b>	<b>2</b>		<b>38</b>	<b>38</b>



<b>Змістовий модуль 2. Історія економічної думки</b>												
Тема 10. Характерні риси економічної думки стародавнього світу та Середньовіччя	8	2	2		2	4	8				4	4
Тема 11. Меркантилізм – як напрямок економічної думки	12	2	2		4	4	9	1			4	4
Тема 12. Виникнення класичної політичної економії та її еволюція в Англії	11	2	1		4	4	13	1			6	6
Тема 13. Еволюція класичної політичної економії в кінці XVIII–XIX ст. Критика класичної політичної економії	13	4	1		4	4	8				4	4
Тема 14. Соціалістичні економічні вчення	14	4	2		4	4	12				6	6
Тема 15. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Маржиналізм	10	2			4	4	8				4	4
Тема 16. Історична школа та соціальний напрям у політичній економії	10	2			4	-	8				4	4
Тема 17. Кейнсіанство та його еволюція в різних країнах	12	2	2		4	6	13	1			6	6
Тема 18. Інституціоналізм. Сучасний інституціональний напрям	10	2			4	4	8				4	4
Тема 19. Еволюція економічних ідей, неолібералізм	12	2	2		4	4	10				6	4
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>	<b>112</b>	<b>24</b>	<b>12</b>		<b>38</b>	<b>38</b>	<b>99</b>	<b>3</b>	<b>2</b>		<b>48</b>	<b>46</b>
<i>Усього годин</i>	<i>180</i>	<i>46</i>	<i>22</i>	<i>-</i>	<i>56</i>	<i>56</i>	<i>180</i>	<i>6</i>	<i>4</i>		<i>86</i>	<i>84</i>

**5. Теми семінарських занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Тема 2 . Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав Стародавнього Сходу і античного світу	2	-
2	Тема 3 . Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V-XVI ст.)	2	-
3	Тема 7. Основні тенденції у світовій економіці в міжвоєнний період (1918-1939 рр.)	2	-
4	Тема 8. Економічний розвиток провідних центрів світового капіталістичного господарства після Другої світової війни	2	-
5	Тема 9. Постіндустріальна революція у провідних країн світу: результати та наслідки	2	2
6	Тема 10. Характерні риси економічної думки стародавнього світу та Середньовіччя	2	-
7	Тема 11. Меркантилізм – як напрямок економічної думки	2	-
8	Тема 12. Виникнення класичної політичної економії та її еволюція в Англії Тема 13. Еволюція класичної політичної економії в кінці XVIII–XIX ст. Критика класичної політичної економії	2	-
9	Тема 14. Соціалістичні економічні вчення	2	-
10	Тема 17. Кейнсїанство та його еволюція в різних країнах	2	-
11	Тема 19. Еволюція економічних ідей, неолібералїзм	2	2

**6. Теми практичних занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено планом	
2		
...		

**7. Теми лабораторних занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено планом	
2		
...		

## 8. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- 9 години - опрацювання лекційного матеріалу;
- 18 годин – підготовка до семінарських та практичних занять;
- 14 годин – підготовка до контрольних заходів;
- 9 година – підготовка питань, які не розглядаються під час аудиторних занять;
- 12 годин - виконання звіту за самостійним завданням;
- 10 годин - виконання індивідуального завдання з самостійної роботи.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів заочної форми навчання:

- 3 години - опрацювання установочного лекційного матеріалу;
- 4 години - підготовка до практичних занять;
- 18 годин - виконання індивідуального завдання (домашньої контрольної роботи);
- 18 годин – підготовка до контрольних заходів;
- 129 годин - підготовка питань, які не розглядаються під час аудиторних занять

### Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Вступ до курсу „Історія економіки та економічної думки”.</i> <i>Предмет, методи та завдання курсу.</i> Предмет історії економіки та економічної думки (ІЕЕД), її місце в системі економічних наук. Теоретико-методологічні засади курсу. Періодизація економічної історії та історії економічної думки. Логіка та структура курсу. Мета і завдання курсу.	2
2	<i>Тема 2 . Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав Стародавнього Сходу і античного світу.</i> Основні етапи господарської еволюції первісного суспільства та їх характеристика. Проблема взаємодії людини та природного середовища в стародавньому суспільстві. Розпад первіснообщинного ладу. Типи стародавніх цивілізацій. Економічний розвиток античного світу. Причини занепаду та загибелі рабовласницького способу виробництва	2
3	<i>Тема 3 . Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V-XVI ст.)</i> Розвиток, основні риси та етапи еволюції феодального господарства. Форми феодального землеволодіння, галузева структура та основні види господарські діяльності. Феодальне місто, його виникнення та економічна роль. Значення цехової організації. Формування централізованих національних держав у Західній Європі та особливості економічного розвитку Франції, Англії й Німеччини.	2
4	<i>Тема 4. Генеза капіталізму та мануфактурний період його розвитку (XVI-XVIII ст.)</i> Передумови, хід та економічні наслідки Великих географічних відкриттів. Зрушення в розвитку продуктивних сил Європи в XVI столітті та криза дрібнотоварного виробництва. Первісне нагромадження капіталу, його суть, джерела, методи та результати. Огороджування, конверсії та секуляризація як складові аграрного перевороту в Англії та його наслідки.	2
5	<i>Тема 5. Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII-перша половина XIX ст.)</i> Промисловий переворот в Англії, його передумови та хід. Соціально-економічні наслідки промислового перевороту. Перетворення Англії в	2

	світового економічного лідера. Економічний розвиток США у XVIII-перша половина XIX ст.	
6	<i>Тема 6. Господарство провідних країн світу в період монополістичного капіталізму (остання третина XIX-початок XX ст.</i> Прогрес науки, техніки і технології виробництва в останній третині XIX – початку XX ст. Основні тенденції розвитку світової економіки на рубежі XIX-XX ст. Причини втрати Англією світової економічної першості. Перетворення США у провідну індустріальну державу світу. Економічні причини Першої світової війни.	2
7	<i>Тема 7. Основні тенденції у світовій економіці в міжвоєнний період (1918-1939 рр.)</i> Економічні наслідки Першої світової війни. Розвиток економіки США 1918-1939 рр. Економічна суть Версальської системи. Повоєнний розвиток Європейських країн. Плани Ч.Дауеса та О.Юнга. Економічні причини Другої світової війни.	2
8	<i>Тема 8. Економічний розвиток провідних центрів світового капіталістичного господарства після Другої світової війни.</i> Економічні наслідки Другої світової війни для світової економіки. Економічне піднесення Японії після Другої світової війни. Зворотній курс Доджа-Макартура. План Маршалла, його суть та значення для відродження повоєнної Європи. Інтеграційні процеси в економіці та Європейський Союз як форма економічної інтеграції.	2
9	<i>Тема 9. Постіндустріальна революція у провідних країн світу: результати та наслідки.</i> Основні форми і напрями розвитку міжнародних економічних відносин, сучасні центри економічного суперництва світового господарства. Глобалізація: суть та основні форми прояву. Характеристика постіндустріального суспільства на прикладі провідних країн світу. Тенденції світового економічного розвитку на межі тисячоліть.	2
10	<i>Тема 10. Характерні риси економічної думки стародавнього світу та середньовіччя.</i> Особливості економічної думки стародавнього світу. Пам'ятки економічної думки Стародавньої Греції і Стародавнього Риму. Вплив релігії на економічну думку раннього та зрілого Середньовіччя. Формування та розвиток економічної думки в Київській Русі.	4
11	<i>Тема 11. Меркантилізм – перша школа політичної економії.</i> Історичні передумови виникнення. Загальна характеристика і особливості меркантилізму як напрямку економічної думки. Основні етапи та генезис меркантилістської доктрини. Місце меркантилізму в історії економічних вчень. Протиріччя і суперечності меркантилізму як економічної доктрини. Критика меркантилізму А.Смітом та Дж.М.Кейнсом.	4
12	<i>Тема 12. Виникнення класичної політичної економії та її еволюція в Англії.</i> Соціально-економічні та політичні передумови виникнення класичної політичної економії. Загальна характеристика економічної доктрини та методологічних принципів. Зародження класичної політичної економії в Англії Розвиток класичної політичної економії у Франції. Школа фізіократів. “Економічні таблиці” Ф.Кене. Теоретична система А.Сміта.	4
13	<i>Тема 13. Еволюція класичної політичної економії в кінці XVIII–XIX ст. Критика класичної політичної економії.</i> Історичні і теоретичні передумови подальшої трансформації класичної політичної економії на початку XIX ст. Економічні погляди Д.Рікардо. Політична економія Ж.Б.Сея. Концепція трьох факторів виробництва. Економічні погляди Т.Мальтуса, Н.Сеніора, Д. Мілля. Завершення класичної політичної економії у працях Дж.С. Міль. Започаткування економічного реформізму.	4

14	<i>Тема 14. Соціалістичні економічні вчення.</i> Історичні умови виникнення та ідейно-теоретичні джерела соціалістичних економічних ідей. Виникнення і розвиток теорії марксизму. Основні етапи та специфіка методології вчення К.Маркса. Розробка проблем політичної економії К.Марксом. Порівняння класичної політичної економії і марксизму. Критичний аналіз з історії економічної думки К.Марксом. Здобутки і протиріччя соціалістичних економічних теорій.	4
15	<i>Тема 15. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Маржиналізм.</i> Передумови виникнення та особливості методології маржиналізму. “Маржиналістська революція”. Основні етапи формування та розвитку нової школи. Започаткування теорії граничного аналізу. Австрійська школа: розробка теорії граничної корисності Англійський маржиналізм. Американська школа маржиналізму. Граничний аналіз факторів виробництва.	4
16	<i>Тема 16. Кейнсіанство та його еволюція в різних країнах.</i> Історичні та соціально-економічні передумови виникнення та еволюції кейнсіанства. Макроекономічна модель та економічна програма Дж.М.Кейнса. Подальший розвиток. Неокейнсіанство. Кейнсіансько-неокласичний синтез Теоретична криза кейнсіанства і формування нових неортодоксальних течій і напрямків.	6
17	<i>Тема 17. Інституціоналізм. Сучасний інституціональний напрям.</i> Соціально-економічні передумови виникнення інституціоналізму. Особливості методологій та основні етапи генезису інституціоналізму. Футурологічні та соціально-інституціональні технократичні концепції Становлення неоінституціоналізму: методологічні особливості та структура нової теорії. Внесок інституціоналізму у розвиток світової економічної думки. Теоретична та практична доцільність використання ідей інституціоналізму в умовах трансформації економіки.	4
18	<i>Тема 18. Еволюція економічних ідей, неолібералізм.</i> Загальний огляд сучасних напрямків та течій в світовій економічній думці Історично-економічні та теоретичні передумови виникнення неолібералізму. Основні школи неолібералізму. Нова класична економіка. Економічний лібералізм та урегульованість економіки. Неокласичний синтез П.Самуельсона.	4
	<b>Разом</b>	<b>56</b>

### **Оформлення звіту про самостійну роботу**

Підсумком самостійної роботи над вивченням дисципліни є складання письмового звіту за темами вказаними у п.6.1.

Загальний обсяг звіту визначається з розрахунку 0,25 сторінки на 1 год. самостійної роботи. Звіт включає план, вступ, основну частину, висновки, список використаної літератури та додатки.

Звіт оформлюється на стандартному папері формату А4 (210x297) з одного боку. Поля: верхнє, нижнє, ліве – 20 мм, праве – 10 мм. Звіт може бути рукописним або друкованим і виконується українською мовою.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, спільнообумовлені студентом і викладачем.

### Індивідуальні завдання (10 год)

Загальні вимоги до виконання:

1. індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;
2. тип індивідуального завдання – реферат;
3. виконується ІНДЗ з додержанням всіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщують послідовно: зміст ІНДЗ, основний текст (з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації - обов'язкове;
4. оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	10
Недостатньо повно висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	7-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	4-6
Тема висвітлена без чіткого розуміння суті дослідження	1-3

## 10. Методи навчання

Методами навчання дисципліни «Історія економіки та економічної думки» є способи спільної діяльності й спілкування викладача і студентів, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців за напрямом підготовки.

Залежно від джерела знань, під час навчальних занять, як практичних, так і лекційних, використовуються наступні методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог), наочні (демонстрація, ілюстрація), практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «Історія менеджменту» використовуються: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в структурній діяльності використовуються:

– методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи студентів;

- методи стимулювання й мотивації навчальної роботи, що об'єднали в собі пізнавальні ігри, навчальні дискусії, моделювання рольових ситуацій, створення ситуацій успіху в навчальній роботі, пред'явлення вимог і метод заохочення;
- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

## **11. Методи контролю**

Методами контролю з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- 1) усні опитування на практичних заняттях;
- 2) письмові контрольні роботи (на лекційних та практичних заняттях);
- 3) тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавра. Підсумковий контроль з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» включає семестровий контроль у формі екзамену (виконання письмових екзаменаційних завдань).

## **12. Критерії оцінювання навчальних досягнень студента та конвертація сумарної кількості набраних балів у підсумкові оцінки за національною шкалою**

З навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» за усіма видами робіт розробляються критерії оцінювання навчальних досягнень студента.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни, є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі. Критерії оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

- 0%-10% - завдання не виконано;

до 40% - завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

до 60% - завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки в розрахунках або методиці;

до 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

до 100% - завдання виконано повністю, правильно, вчасно і без зауважень.

Кожний вид роботи оцінюється за наведеною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів робіт.

Оцінювання проводиться за шкалою ECTS, національною та за шкалою ОНАЗ (100 бал). Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-х бальну національну шкалу та шкалу за системою ECTS здійснюється в такому порядку:

Дисципліна складається з трьох змістових модулів та її вивчення не передбачає виконання ІНДЗ. У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
2. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)						Підсумковий контрроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2			
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			ІНДЗ	Екзамен	
Т 1-4	Т5	Т 6-9	Т 10-14	Т 15	Т 16-19	10	30	30
4	2	4	10	2	8			

Шкала оцінювання академічних успіхів слухача – 100-бальна. Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу здійснюється за схемою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82 – 89	<b>B</b>	добре	
75 – 81	<b>C</b>	добре	
68 – 74	<b>D</b>	задовільно	зараховано
60 – 67	<b>E</b>		
35 – 59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни



Рейтингову оцінку (за 100-бальною шкалою) з даного курсу студент може набрати двома способами:

1) з урахуванням балів, набраних за результатами підсумкового оцінювання по кожному змістовому модулю без здачі заліку;

2) без урахування балів, набраних за результатами підсумкового оцінювання по кожному змістовому модулю, але із здачею письмового заліку.

В першому випадку рейтингова оцінка визначається як сума трьох складових:

- сумарної кількості балів за поточне опитування з відповідних тем (30 балів);

- оцінки за індивідуальну роботу (10 балів);

- сумарної кількості балів, набраних за результатами підсумкового тестування по кожному змістовому модулю (максимум 60 балів).

### **13. Методичне забезпечення**

1. Конспекти лекцій
2. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи студентів.
3. Тематика рефератів і методичні рекомендації до їх написання.
4. Пакети контрольних робіт.

### **14. Рекомендована література**

#### **Основна**

1. Кушлакова Н. М. Історія економіки та економічної думки: Навчально-наочний посібник (Рекомендовано МОН України). - Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2009.
2. Кухар О. В. Історія економіки та економічної думки: Навчальний посібник. - К.: «Центр учбової літератури», 2016.
3. Нестеренко О. П. Історія економічних вчень: Курс лекцій. - К.: МАУП, 2007.
4. Корнійчук Л. Я. Історія економічної думки України: Навчальний посібник (Рекомендовано МОН України). - К.: КНЕУ, 2004.

#### **Допоміжна**

1. Економічна теорія: політична економія. Підручник / За ред. С. І. Юрія. – К.: Кондор, 2009. – 604 с.
2. Економічна теорія: політична економія. Навчальні форми контролю та презентації: навч. посібн. / За ред. С. І. Юрія, В.В. Козюка. – К.: Кондор, 2010. – 266 с.
3. Ковальчук В. М., Сарай М. І. Економічна теорія: Навчальний посібник/ В. М. Ковальчук, М. І. Сарай – Тернопіль: Астон, 2007. – 360 с.
4. Політична економія: Навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання/Укладачі В. М. Ковальчук, М. І.Сарай. – Тернопіль: ТНЕУ/Астон, 2009. – 96 с.
5. Політична економія: Навчально-методичний посібник для студентів заочної форми навчання / Укладачі В. М. Ковальчук, М. М. Фаріон. – Тернопіль: ТНЕУ / Астон, 2009. – 74 с.

4. Базилевич В. В. і інші. Мікроекономіка. Підручник/В. В. Базилевич – К.: Знання, 2007. – 677 с.
5. Базилінська О. Я. Макроекономіка: Навч. посіб. / О. Я. Базилінська 2-ге вид., виправл. – К.: ЦУЛ, 2009.
6. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник/С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна – К.: Основи, 2001. – 517 с.
7. Вступ до економічної теорії: Підручник / За ред. З. Ватаманюка. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2007.
8. Економічна теорія: (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навч. посіб. / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688 с.
9. Економічна теорія: політекономія: навч. посіб. / В. М. Семененко, Д. І. Коваленко, В. В. Бугас, та ін./За ред. В. М. Семененка, Д. І. Коваленка. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
10. Економічна теорія. Основи мікроекономіки. Основи макроекономіки: навч. посіб. / Є. М. Воробйов. – Харків: Торсінг плюс, 2009. – 320 с.
11. Економічна теорія: політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2008.
12. Задоя А. О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи. Навч. посібник./А. О. Задоя. – К.: Знання, 2001. – 211 с.
14. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Макроекономіка: Учебник./А. А. Задоя, Ю. Е. Петруня. – К.: Знання, 2006.
15. Ивашковский С. Н. Экономика: микро- и макроанализ./С. Н. Ивашковский – М.: Дело, 2001. – 376 с.
16. Ивашковский С. Н. Микроэкономика. Учебник. / С. Н. Ивашковский – М.: Дело, 2001. – 416 с.
17. Леоненко П. М., Черепкіна О. І. Сучасні економічні системи: Навчальний посібник./П. М. Леоненко, О. І. Черепкіна – К.: Знання, 2006.
19. Макроекономіка. Практикум: навч. посіб. / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 656 с.
20. Макроекономіка: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – Київ: «Знання», 2008.
21. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / За ред. А. Ф. Мельник. – Київ: «Знання», 2008.
22. Манків Н. Г. Макроекономіка. – Пер. з англ. /Н. Г. Манків – К.: Основи, 2000.
23. Мочерний С. В., Мочерна Я. С. Політична економія: Навчальний посібник. /С. В. Мочерний, Я. С. Мочерна – К.: Знання, 2007.
24. Основи економічної теорії: Навчальний посібник / За ред. Л. Ю. Мельника. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
25. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник / За ред. Г. Н. Климка. – К.: Вища школа, 2002.
26. Панчишин С. М. Макроекономіка: Навчальний посібник. /С. М. Панчишин – К.: Либідь, 2005.
27. Савченко А. Г. Макроекономіка: підручник / А. Г. Савченко, 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007.
28. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухно. – К.: Юрінком Інтер, 2003.